

IM

Identity Matters

#10/06

Ineke Hans: Ti Ta Tovenaar van het industrieel ontwerp

Winnend ontwerp Nederlandse Designprijzen 2006 | QuA/WAACS en UPC |

Onderwijsdebat BNO onder de loep | Vers Bloed: drie jonge interieurontwerpers

| Vijfde Design Biënnale in Saint-Étienne | Fotografie: Hans Peter Feldmann

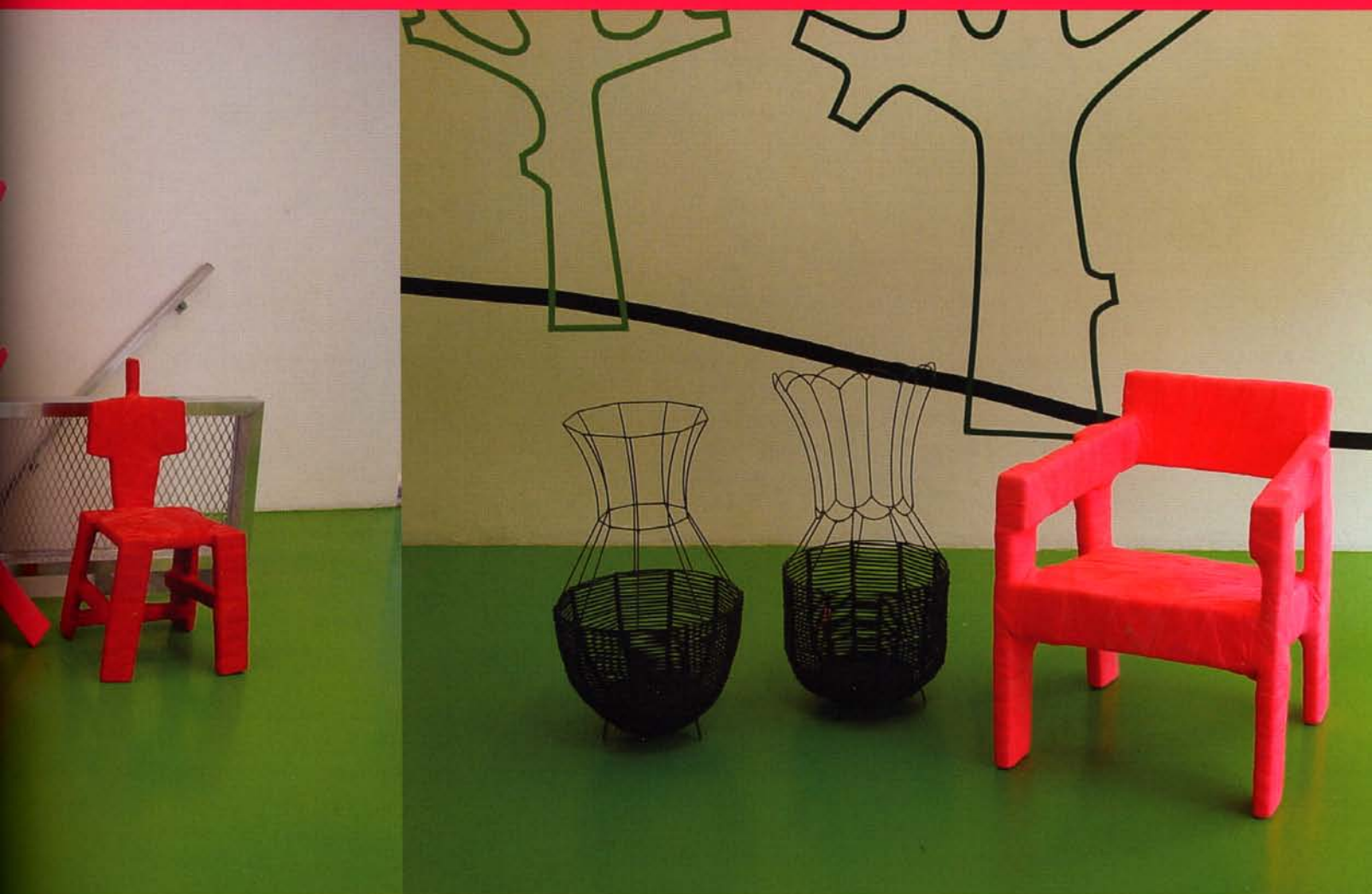

Regisseur van puzzelstukjes

neke Hans heeft een duizelingwekkend aantal opdrachtgevers over de hele wereld. Ze ontwierp volledig zwarte collecties en kleurrijke, gezwachtelde stoelen en krukjes. Haar opdrachten variëren van een groot project van het Cooper-Hewitt Museum in New York tot een knoflookpers. De speelse ontwerpen bestaan uit een complex geheel van zorgvuldig gekozen puzzelstukjes. Het resulteert in producten met de helderheid van pictogrammen. 'Ik voel me soms een Ti Ta Tovenaar die verrassende dingen uitvindt. Al kunnen die ook wel eens mislukken.

Lees verder op pagina 34

Forest for the Trees voor Lensvelt

Als je bij Ineke Hans binnenstapt, kom je meteen in een keuken met een grote eettafel met rood-wit geblokt tafelkleed en picknickbanken. De koffie staat klaar. Afgezien van de "kapstokboom", vele miniatuuruitvoeringen van producten uit haar collecties en de net afgeleverde metalen frames als karkassen van lampen in wording, denk je even dat je midden in de bedrijvigheid van een boerderij bent beland. Zeker als je Ineke Hans ziet met schort en laarzen aan. Ze heeft een opgewekte ik-kan-alles-aan houding. Dat moet ook wel als je naar de volgeschreven kalender aan de muur kijkt: "Opening Parijs Tools", staat er in koeienletters, "Vivid opening", "Metaal!". Terwijl medewerkers achter in de werkplaats bezig zijn, en voor de deur het bezoek uit Duitsland haar opwachting maakt, gaat de telefoon: een klant uit Hong Kong. En 's middags staat een klant uit Parijs op het programma.

Onlangs had Hans in de Rotterdamse galerie Vivid Vormgeving een solotentoonstelling: "Mayday for Playday". De producten die ze ervoor ontwierp zijn ontstaan uit de wens om weer eens te spelen. 'Ik wilde terug naar het knutselen, bijna vanuit een Sinterklaassurprise-achtig idee', vertelt ze. 'Die "Spelerei" is spannend en griezelig want ik begin gewoon zonder vastomlijnd plan, loop veel paden in en weer uit, ga risico's niet uit de weg en kijk waar het schip strandt.'

Hans is weliswaar een uitvinder maar noemt zich nadrukkelijk geen Einstein. 'Ik ben meer een Ti Ta Tovenaar. Bij mij mislukken de proefjes wel eens.'

Zo gooit ze soms het roer helemaal om, om in scheepstermen te blijven, en

breekt alles open. 'Het is een methode om mijzelf te verrassen, het lijkt me vreselijk als het werk verstikkend wordt. Ik moet er bijvoorbeeld niet aan denken om me alleen op meubels of keramiek te richten. Door vrij werk te combineren met opdrachten, voedt het ene het andere. Zo kan ik zeker to mijn 86ste doorwerken.'

Deels als reactie op de geliktheid van veel bestaande ontwerpen, nam ze de stugge materialen jute en touw en begon te wikkelen. 'Het is een lelijk materiaal maar ik wilde kijken wat ik ermee kon.' Gaandeweg kwam ze op het nieuwe, uit kunsthars bestaande zwachtel materiaal dat aan het bindsel vast zit. Er komt dus geen gips meer aan te pas. 'Ik heb daar proeven mee gedaan: gipsmeesters gebeld, ziekenhuizen. Omdat ik iemand van de volumes bere heb ik piepschuim genomen en daar dat spul, dat in allerlei kleuren bestaat, omheen gezwachteld alsof je aan het spalpen bent. En omdat het direct hard wordt moet je het snel verwerken.'

Het mooie, vindt ze, is dat het piepschuim alleen niet sterk genoeg is, en ook het bindsel kan niet op zichzelf staan. 'Er ontstaat een soort spel met andere stoelen zoals de "superlegera" stoel van Gio Ponti en andere ontwerpers die in de loop der tijden bezig zijn geweest met lichtgewicht meubilair.'

'Ik vind ze zelf prachtig', zegt Hans enthousiast over haar zowel rauw als chic ogende gespalkte meubels: krukjes, lage tafeltjes, een Easy Chair en een keukenstoel. 'Ik had voortdurend het beeld in mijn hoofd van een oude Italiaanse stoel die ik tijdens het wandelen in een berggucht in Italië aantrof. D

Golden birds

Pixelated Peacock voor Swarovski

keukenstoel die uit dat idee voortkwam heeft nog iets rudimentairs doordat het uiteinde van een gespalkte stok niet is weggewerkt. Hier kun je de stoel aan optillen of er een jas aan hangen.' 'Sommige mensen die mijn werk kennen, vroegen meteen na het zien van de collectie in Vivid: "Jij was toch van van de zwarte spulletjes?" Kennelijk is dat de verwachting.' Zo verrast Ineke Hans niet alleen haarzelf maar ook haar publiek.

Cheap Chic

Het leuke van deze manier van werken vindt ze, is de gelaagdheid. Functie, decoratie en nieuwe materialen komen bij elkaar in een nieuw beeld. De tentoonstelling bij "Tools" in Parijs, getiteld "Cheap Chic", ligt in het verlengde daarvan. Fransen noemen knutselen heel deftig "bricolage" maar het resultaat bestaat onder andere uit een serie rare verchromde manden, die totaal geen functie hebben maar wel mooi en chic zijn. 'Over het algemeen ben ik een moraalridder en moeten mijn producten ook functioneel zijn. Maar de producten die ik voor de tentoonstelling in Parijs heb gemaakt, ontstaan juist uit een spel met functie en decoratie.' Zo laaiend enthousiast waren de daar aanwezige collectioneers, musea en veilinghuizen, dat Hans alles heeft verkocht.

Problemen oplossen voor mensen, dat is ook de functie van een ontwerper, vindt Hans: 'De ene keer moet iets van metaal zijn, de andere keer moet het passen in collectie zus of zo. Het zijn telkens puzzels met heel veel lagen.

Daar speel ik mee, ik geef het een twist. Ik voel me dan bijna een regisseur. Mijn producten zijn zo helder als pictogrammen, waardoor de voorstelling simplistisch lijkt, maar in feite complex is. Het is van belang om te onderstrepen dat alle dingen die bijeenkomen moeten passen, of het nu praktisch is of associatief, of op grond van het materiaal is gekozen.'

Ze vindt het een boeiend spel, evenals de magische kracht van producten. 'Het is fascinerend dat iemand uit China ook zijn weg vindt als hij op Schiphol de pictogrammen leest. Het betekent dat we sinds onze jeugd archetypen en pictogrammen in ons collectieve geheugen hebben opgeslagen en daar connotaties aan geven. Deze beelden geven de mogelijkheid om één en één op te tellen en toch producten te begrijpen die ons onbekender voorkomen of fantasievol zijn.' Dat doet Hans ook: ze mixt wat we (her)kennen met iets nieuws. Bij alle ontwerpen, of het nu een langdurig interieurtraject is of een klein project als een "hik" tussendoor, horen andere oplossingen. 'Het komt allemaal uit mij, maar pas als ik negentig ben, zal wel blijken wat de overeenkomst is', zegt ze.

Plattelandsmentaliteit

Ineke Hans (1966) is officieel "Master of Furniture Design". Ze volgde de Hogeschool voor de Kunsten in Arnhem, richting 3D-design, waar ze in 1991 afstudeerde. Tijdens die opleiding werkte ze een jaar bij Borek Sipek

Lees verder op pagina 36

in Amsterdam. Al stond het decoratieve van hem haar tegen, ze was gecharmeerd van zijn fascinatie voor het gewone volk, de zigeuners. 'Ik heb ook een beetje een plattelandsmentaliteit', zegt ze.

Vervolgens studeerde ze in 1995 aan het Royal College of Art in Londen af, waardoor ze een meer industriële achtergrond meekreeg. Tijdens haar examenexpositie stond er iemand van Habitat voor haar neus. Dat resulteerde in een baan. Ze werkte drie jaar voor Habitat in Londen dat massageproduceerde meubels maakt. In die periode hielden bevriende ontwerpers als Jurgen Bey, Hella Jongerius en Marcel Wanders hun eerste presentatie van Droog Design. Droog Design was bijna een keurmerk. Buitenlanders vroegen altijd: "Uit Nederland? Oh, Droog Design!". Het heeft als katalysator gewerkt voor veel ontwerpers, het genereerde aandacht en publiciteit en zorgde voor een aardverschuiving in vormgevingsland. Droog zette Nederland immers op de kaart in het buitenland.

Hans deed het op eigen kracht. Met een beetje geluk. Want de ontwerpster kreeg bezoek van de directeur van het Stedelijk Museum die wilde dat ze met haar hele examencollectie in Amsterdam zou exposeren. Zo keerde de ontwerpster in één keer terug in Nederland. In Arnhem wilde ze echter niet alleen meubels ontwerpen. Ze had immers een heel pakket aan verschillende ervaringen en opleidingen achter de rug. Van sieraden tot openbare ruimte, dat is ongeveer het brede vlak waarop de vormgeefster zich het liefst begeeft. Ze startte al gauw haar eigen bedrijf: "Ineke Hans/Arnhem". Een paar jaar later, in 2002, zette ze haar eerste collectie op de markt met het label: "'INEKEHANS'COLLECTION". Onder die vlag worden haar collecties inmiddels verspreid over de hele wereld

Non-kleur

Ze werkt met alle mogelijke materialen en voor alle mogelijke opdrachtgevers. Voor Swarovski ontwierp ze drie fonkelende, poëtische lampen: "Dazzling Dahlia's", Leaf Light" en "Pixelated Peacock". Voor laatstgenoemde lamp,

Jolly Jubilee voor Arco

met de grandeur van een kroonluchter, ontwierp ze een pauw die opgebouwd is uit drie kleuren pixels. Elke pixel werd een Swarovski-kristal.

Voor Arco, dat kwalitatief goede meubels maakt, maar dat volgens Hans te bescheiden en soms te weinig uitgesproken is, ontwierp ze ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van het bedrijf een machinaal geproduceerd stoeltje met een verfijnd bladerpatroon. Een versierd stoeltje voor een jarige.

Ook verscheen twee jaar geleden bij uitgeverij 010 het boek "Black Bazaar". Hier komt het hardnekkige beeld vandaan dat Ineke Hans de ontwerpster van de zwarte spullen is, al heeft ze wel het een en ander in het zwart gerealiseerd en fascineert de non-kleur, de kleur van silhouetten en inkt, haar al jaren. Neem haar "Black Gold"-porseleincollectie, de "Black Magic"-stoelen en de "Black Beauties", een serie kinderspeelgoed en -meubels. Samen met Ed van Hinte deed ze onderzoek voor het zwarte boek. Aan het kritische en speelse resultaat werd de tentoonstelling "True Life Black Bazaar" in de stijlkamers van het Haagse Gemeentemuseum gekoppeld. Aan de zeventiende- en achttiende-eeuwse stijlkamers voegde Hans functies van een modern huis toe. Zo kreeg elke kamer een andere kleur en richtte ze een speelkamer in met haar eigen kindermeubelcollectie en werd de Gobelin-kamer werd een studeer ruimte met koffiecormer, Berlage-glaswerk en haar eigen Olifantensofa. Het museum nodigde haar nog een keer uit voor het ontwerp van twee educatieve ruimtes over functie en decoratie in de "Wonderkamers".

Intussen heeft ze met veel plezier een paar jaar lang samen met Joost Alferink van bureau WAACS voor de Consumentenbond gewerkt. Ze testten zowel de vormgeving als het technische aspect van apparaten waaronder MP3-spelers en broodroosters. Zo beoordeelde Hans espressoapparaten die en masse in Taiwan worden gemaakt en allemaal identiek zijn. Alleen de leuke rozet buitenkant maakt dat het een Bosch wordt en met een chiquer zwart exterieur is het plots een Siemens. En zo zat ze in Duitsland in een laboratorium met videocamera's waarvan de chip alle snuffjes al herbergt. Alleen worden die camera's in zes etappes op de markt gebracht opdat de consument telkens een nieuw, nog geavanceerder model koopt weet ze inmiddels. 'Het is leuk om consumenten daarop te wijzen.'

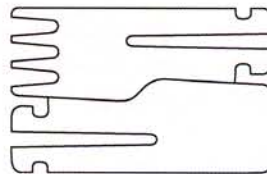
Knoflookpers

Zelf ontwierp Hans ook consumentenproducten. De Koninklijke Van Kempen en Begeer (VKB), onder meer bekend van de pannensets, wilde wel eens iets met ontwerpers doen, had de marketingafdeling bedacht. 'Maar, zeiden ze er eertlijk bij, we hebben eigenlijk alles al. Als er toch iets op zichzelf staands aan de collectie toegevoegd moet worden, dan moet het iets slims zijn en iets dat nodig is. Zo ontstond het thema "Smart Essentials". Ik vind zo'n thema, waar je je op fixeert als op een rode lap, leuk. Dat hele essentiële raakt tegelijkertijd een kant die ik belangrijk vind.' Zo ontwierp ze uit eigen ergernis een knoflookpers, die voor de verandering niet vies uit de vaatwasser tevoorschijn komt. De pers die de knoflookgeur neutraliseert zodra je er met je handen aan komt, is simpel afwasbaar onder de kraan. Het product won vorig jaar een Red Dot Award. Verder ontwerpt ze meubels voor Lensvelt, sieraden voor chi ha Paura...?, en ze werkte onder meer voor de Hema, het Lloyd Hotel en het Nederlands Textielmuseum.

In de toekomst zou Hans zich best eens in één ding willen verdiepen in plaats van alleen in de breedte te werken. Zo zou ze voor bedrijven als Arco of VKB vaker willen werken en een grote, nieuwe meubelfabrikant kan er ook best bij. 'Toen ik afstudeerde waren de ontwerpafdelingen van meubelbedrijven gesloten blokken, dachten we, en dus gingen we er niet langs. Zij dachten

CREDIT CARD CUTLERY

for Cooper Hewitt National Design Museum (NY)
in case of craving hunger,
don't buy junk food, but good food.
polypropylene fork and spoon, credit card size.
bend the handle together to get a 3d shape.

Credit Card Cutlery voor Cooper-Hewitt museum, New York

Knoflookpers voor Royal VKB

op hun beurt: die ontwerpers willen alleen dingen die niet kunnen. Marcel Wanders heeft met het label "Moooi" de meubelfabrikanten wakker geschud', vindt Hans: 'Hij heeft namelijk bewezen dat je conceptuele vormgeving wel degelijk kunt vercommercialiseren.'

Naast mogelijke opdrachten voor Arco of VKB liggen er al concrete opdrachten voor de ontwerpster in het verschiet. Zo is MVRDV architecten bezig met een bibliotheek in Spijkenisse. Voor dit gebouw, dat in 2008 klaar moet zijn, gaat Hans een groot deel van het meubilair ontwerpen. Voor het Ministerie

van Financiën is er een herdenkingsmunt voor Michiel de Ruyter in de maak (uitgifte maart volgend jaar) en er komt een project aan voor het Cooper-Hewitt Museum in New York, voor wie Hans eerder heeft gewerkt. Enkele jaren geleden ontwikkelde ze daar bij een "Food"-tentoonstelling een credit-card met een bijgeleverd bestekje. In plaats van aangewezen te zijn op junk-food, konden bezoekers nu in een salade prikken of een soepje lepelen. Ze kan over de nieuwe opdracht voor dit New-Yorkse museum alleen zeggen dat het een heel omvangrijk project wordt: 'Ik denk dat ik ermee kan vlammen.'